

ՀԱՆՐԱՊԵՏԱՆԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ԲԱՆԱՍԻՐԵԱՆՆԵՐ

ԵՐԵՎԱՆԻ ՎԵՐԱՊԵՏԱՐԱՆԻ

Ա. ՏԱՐԻ. Բ. ԱՐԶԱՆ

1862

Թ. Ի. 13. ՕԳՈՍՏՈՍ 5

Հրատարակի ամիսը երկու անգամ. - Վեցամսեայ գինն է 5 ֆրանկ. - Ինքնիրեն դուրս 6 ֆրանկ. - Ընթերցող անձանց կամ ծրար չքնդուներ. - Կատարագրուի ինքնիր ծաղկի գրասենեակը. - Կիրիթ Խան. - Ինքնիրեն դուրս Մեծարդնի գիր. - Ծակաշներն են, Կ Վոշի, Խ. Թ. Գաշեկաշեան. - Հաշի, Յ. Ս. Բիւրքաշեան. - Փայիշ, M. A. Mourad, Rue du Dragon, 26.

Ա. Օ. Գ.

Մեծարդայ Բնութեան

Այս յառաջիկայ թուով Գարուն Հայաստանին իւր Բ. Արշանը կը թակոխէ, և իւր երախտաւ, դիտական անկեղծ զգացումները կը նուիրէ բոլոր այն Զարդի և Ազգասէր Բաժանորդաց, որոց նը պատիւը միայն իւր յառաջացման յարատեւութիւնը հնարին է վերստին յաջողիլ և շարունակել իւր ընթացքը ևս մի քանի Արշաններ:

Գարունը այս անթիւ կիմացընէ նաև որ իւր այս շրջանին մէջ շատ անգամ Ազգային խորհրդաւ ծութիւններ և երբեմն երբեմն Բանագատութիւններ ընելու դիտաւորութիւն ունի: Բարեբաղդ պիտի համարի նա ինքզինքը, եթէ իւր ընթերցողաց հաճելի անցնելու յաջողութիւնը ձեռք բերէ, ինչպէս և իւր մի և միակ նպատակն է, այս է՝ Հաճելի և օգտակար Կանխաւարձ ամենա:

Գուրտերէն եկած Թէ Ազգային և Թէ բանասիրական շահաւետ Յօդուածներ սիրով հրատարակելու պատրաստ է Գարունը, որովհետեւ իւր անպարէզը բաց է ամեն բանասէրներու:

ՈԳԻՆ ՀԱՅԵՍՏԱՆԵԱՆՅՅ

ԱՌ

ՀԱՄՈՐԻՆ ՀԱՅԿԱԶՈՒՆՍ

ՅՕԳՈՒԷՐ Ե.

Սերելի Արամանը,

Հայաստանի Գարնան միջոցաւ կը փութամ իմ

դաղափարներու ձեզի ուղղելով՝ քիչ շատ ձեր մէջը ծուռ դաղափար ունեցողներունը շտկել: Եւ Հայաստանեայց Ողին, երբեք Հայաստանի սահմաններէն բաժնուելու վատութիւնը պիտի չունենամ: Որովհետեւ Հայաստանը, հետևաբար անորմէ սեռեալ Հայ ազգը ինծի սիրելի է, և յաւիտեան սիրելի պիտի մնայ, Թէպէտեւ Թշուառ վիճակի մէջ կը գտնուի այժմ, միթէ՞ կարելի է չսիրել այն Ազգը՝ որ իւր լուսաւորութեան պահ ծալի Ոսկեգարը ունեցած էր:

Եթէ, ումանք, Հայաստան աշխարհին այժմեան վիճակը տեսնելով՝ կը զղջան Հայ լինելուն վերայ և զայն չեն սիրեր, ես անոնցմէ չեմ, որովհետեւ չեմ ուզեր վատի, կեղծաւորի, անհաւատարմի և տգետի անուան արժանանալ, քանզի այսպիսիները չեն դիտեր իրենց Ազգային պատմութիւնը, չեն ճանչեր իրենց Հայրենիքը. այն հոշակաւոր Աշխարհը՝ որուն բնակիչները երբեմն աշխարհիս քաղաքականացեալ, երեւելի և քաջ Ազգաց կարգն էին, իրենց ազգակից հօր Գահաւաճներու իշխանութեան ժամանակ. այն Աշխարհը՝ որ Արաշէսեան Տիգրան Բ. Մեծ Արշակունի թագաւորին օրովը՝ Հռովմայեցի աշխարհաստան և մարտիկ Ազգին ահ կը պատճառէր, այն Աշխարհը՝ որ մարդկային ազգին խանձարուն՝ ու դիտութեան և իմաստասիրութեան կաթիլ անաղին անգամ ջաբոցներէն եղաւ և շատ ազգերու լուսաւորութեան, քաղաքակրթութեան և աշխարհաշինութեան առաջնորդ լինելու պատիւն ունեցաւ: Այն Աշխարհը, կըսենք, որ երբեմն մեծամեծ, անուանի և սքանչելի քաղաքներով և մեծագործութիւններով կը փայլէր աշխարհի վերայ և “Հանուրը Հիւսիսականաց վեհադպրոցն էր”:

Առաջին անգամ բռնաւորութիւնը աշխարհիս

վրայէն բնաջինջ ընել ուզողը և Ազատութեան և Հայրենեաց նուիրական սիրոյն համար պատերազմողը և Բոնութեան եղջիրները խոբտակելով՝ Ազատութեան կենսահարսէր կոթողը տնկողը՝ մեր Ազգին առաջին՝ Կահապետը և Կախահայրը Հայկն էր։ Առաջին անգամ քաղաքաշինութեան ետեւ եղողն զարձեւալ նոյն ինքն Հայկն էր՝ Կայ Կահապետին քաջաղելն և հաստաբազուկ թողը։ Ասոնք զիտնալով զգայուն սիրտ ունեցող Հայ միջկրնար չարեւ իւր Հայրենի Աշխարհը և չպատուել իւր Ազգը։

Արդի Հայը Օտար Ազգաց գերի, ծառայ և հպատակ է, անոնց ծանր և դժուարատար լուծին տակ կը ճնշուի, իւր հին փառքերը բոլորովին մոռնալով՝ չըջնար, հոգ անգամ չընէր դանոք երևան հանելու և դոնէ անոնց վերայ տեղեկութիւններ ստանալու. ազգակից թաղաւորներէ զուրկ, Հայրենիքէ զուրկ, անտերունջ, աներկիր և անպաշտպան՝ Բրիտոսէ անիծեալ Թախտակաւ Հրեային նման՝ աշխարհիս չորս կողմը, ասդիս անդին կը շրջի և միշտ օրաուր փոխանակ Հայաստանի մերձեանալով՝ կը հեռանայ անորմէ թէ բարոյապէս և թէ նիւթապէս։

Բազմաթիւ խումբ մի օտար աշխարհներ կը ցրուի, անոնց մէջ կը խառնուի, անոնց լեզուն կը խօսի, անոնց բարքն ու բնաւորութիւնը կը ստանայ, անոնց կրօնքը կը նուրի (ս. Գր-խներ-միջնորդութեամբ), ինչ Ազգէ յառաջ գալը և որպիսի Բաջերէ սեռիլը կը մոռնայ, կանհետի, կը կորսուի օտար ազգերու մէջ՝ ինչպէս կաթիլ միջուր ահադին Ովկիանոսին մէջ։ Այսպէս ոչնչացեալ և կորսուած կը սեպուին՝ Հոռմէականացեալ, Ֆրանգականացեալ, Հոռոմացեալ, Ռուսացեալ, Բըրտացեալ և Թըբացեալ բազմաթիւ Հայերը. արգարե աղետալի և ցաւառիթ կորուստ Հայկացի Ազգին համար, որուն պատճառ եղողները ինչ անուններով միրտել և որչափ անէծներու տեղատարափ վրանին տեղացնելու հարկաւորութիւնը, թող ընթերցողը մակաբերեն. բայց ինչ որ ընենք՝ ի զուրկ... "Եզածը եղած է", կըսէ Ռամկական առակ մի։ Ասոնց կորսուելովը և Հայաստանը կործանուելէ ետք՝ Հայոց կրած հալածանքները և այլևայլ թշուառութիւնները՝ զՀայս՝ որ երեսուն միլեօն կը կազմէին, հինգ միլեօնի իջուցին...։

Բարեբաղդաբար արդի թուոյն չորս մասերուն մին խորթացեալ և բաժանեալ Հայերն են... Որոց միանալը (մանաւանդ Պօլիսի Հոռմէական Հայերունը) խիստ դիւրին է, եթէ երկու կող-

մանէ խոհեմութեամբ և ազգասիրութեամբ վարուիլ զիտցուի...։

Միւս երեք մասերէն երկուքը՝ բոլորովին թանձրամած հիւսուցեան հրէշին ծանրացեալ ճիւղաններուն ներքեւ անհոգաբար և անտարբեր կը խորդան, իրենց ազգային պատմութեանը, ազգային ոգւոյն, ազգային կատարելութիւններուն և փառքերուն վերայ ծանօթութիւն չունին։ Տղէտ, տմարդի մարդիկ են և իրենց մայրենի Ազամախօս լեզունին հիմնովին մոռցած՝ կամ հաճկերէն, կամ Յունարէն, կամ Ռուսերէն, կամ Թաթարերէն, կամ Պարսկերէն և կամ Բրտերէն կը խօսին... Մարդութիւնը ճանչող մարդու համար դժբանգ վիճակ... Այս տեսակէ Հայերը՝ ինչ օգուտ ունին Հայոց Ազգութեան. — եթէ չկըթուին և չլուսաւորուին՝ Ոչինչ, — Ապա ուրեմն իրենց այժմեան կայութեան մէջ, կորսուածի պէս են ասոնք ևս։

Մնաց մի մասը միայն, Հայ Ազգին ապագայ յոյսը. այս մասին մէջ գտնուած Հայկազունք՝ քիչ շատ լուսաւորութեան, քաղաքակրթութեան, ուսմանց, գիտութեանց և արուեստից սէր կը ցուցնեն։ Ասոնց մէջ տարածուիլ սկսած է ազատ ուսմանց և Գեղարուեստից ճաշակը, ազգային պատմութեան ոգին, ասոնց ձեռքով միայն պիտի վառի Հայ Ազգին Լուսաւորութեան և Յառաջգիմութեան ջահը, որովհետեւ ասոնք այլ և այլ ազգասիրական ջանքերէ և ազգօգուտ ընկերութիւններ կազմելու հոգ ունենալէ զատ՝ երկու տարի առաջ՝ Ազգային փրկաւէտ Սահմանադրութիւնը հիմնելու համար անթիւ զոհողութեանց յանձնառու եղան։ Այս Սահմանադրութիւնն է ահա որ հոգի և կենդանութիւն պիտի տայ Հայկազանց և մեծամեծ օգուտներ պիտի մատակարարէ իրենց՝ եթէ ըստ այնմ վարուիլ զիտնան...։ Ասոնց միջնորդութեամբ միայն կարելի է ընդհանուր Ազգը ի ՄԻՈՒԹԻՒՆ և ի ՍԵՐՅՈՐԳՐԷԼ։ Անոր միտքը Հայրենասիրութեան և Ազգասիրութեան գաղափարներով լեցնել, անոր սիրտը նոցին հուրով վառել, ու անոր մարած սրտին մէջ նորէն արծարծել այն հին եռանդը, Հայկեան, Արամեան և Վարդանեան արիասրտութիւնն ըսել կուզեմ։

Բայց այս մասին մէջ տեսած եմ շատերը՝ որ կը յուսահատին իրենց ազգային արդի ընդհանուր վիճակը տեսնելով՝ կողքան անոր վերայ և երեմիական տխուր ողբեր կը յօրինեն՝ Հայաստանի տխրագին աւերակաց և հին ու նսեմացեալ փառաց վերայ...։

Պատուաւոր արհեստ է, ըսինք, որովհետեւ արդի դարուս մէջ եւս Եւրոպայի լուսաւորեալ ազգերուն մէջ եռանդ մի, ջանք մի կայ Եւրկրագործութիւնը իրենց հայրենեաց մէջ տարածելու, մասնաւորապէս ուսումնական անձեր Բնիկութիւններու օգնութեամբ և հոգատարութեամբ շատ յառաջ տարին, և օրաւոր աւելի յառաջադէմ դար, դաշնելու կը փութան:

Եւրկրագործութիւնը Եւրոպայի մէջ մեծամեծ օգուտներ մատակարարելէ զատ՝ շատ հարստութիւններ եւս զիղկեց և հետզհետէ կը դիզէ: Ամերիկա՝ իւր ունեցած այնչափ հարստութիւնը և բարեկեցութիւնը՝ երկրագործութեան արհեստին կը պարտաւորի, որուն միջոցաւ այնչափ յաջողութիւններ ունեցեր է:

Հին ազգաց և Աոր ազգաց պատմութիւններէն յայտնի է որ այն Ազգը՝ որ Եւրկրագործութեան ետեւէ եղած է՝ միշտ փայլած է, և երբոր զայն երեսի վերայ ձգելով՝ շուայտութեանց և զեղնութեանց պատճառ եղող արուեստներու հետեւած է, միշտ օրըստօրէ վատթարութեան մէջ ինկած է: Ինչպէս հին ժամանակ Եգիպտոս և Բաբելոն՝ իրենց Եւրկրագործութեանը պատճառաւ երեւելի հանդիսացած են: Իսկ այն ժողովուրդները՝ որոնք անփայլ եղած են՝ ի մասին Եւրկրագործական աստուածապաշտ արհեստին՝ իրենց ունեցած կրթութիւնն ևս կորուսած են:

Այսինի հոգմայեցիք ալ Եւրկրագործութիւնը ձեռքէ չթողով՝ այնչափ զօրացած են. բայց երբ անոնք ալ երեսի վերայ ձգեցին զայն՝ երթալով վատթարութեան և տկարութեան մէջ ընկղմեցան:

Եւրկրագործութիւնը երկրիս տակը թաղուած անթիւ գանձեր երեւան կը հանէ:

Բնդհանուր Ազգի երջանկութեան պատճառ լինի Եւրկրագործութիւնը: Ասոր պարագայով ժողովուրդ մի միշտ իւր ժամանակը բաց օդոյ մէջ աշխատելով անցընելուն՝ հետեւաբար մարմինը շատ ուժեղ և կարողի կը լինի և բնական զօրութիւն կը վայելէ: Մարմնոյ կորովութիւնը՝ հասարակօրէն մտաց հաստատութիւն և կարողութիւն կը տայ և ազգաստութիւն, նեղութիւն և չարքաշութիւն կը բերու յարմար կը լինի, և թշուառութեան առջև տկար տղու նման չընկիւրի:

Եւրկրագործութեան պարագայով ժողովուրդ մի քաջութիւն և համարձակութիւն ևս կը ստանայ. փորձուած է Եւրոպայի մէջ որ բանակի մը համար երկրագործ նահանգներէն հաւաքուած զօրքերը միշտ ուրիշ քաղաքներէն և տեղերէն ժողովուածներէն աւելի զօրաւոր և աւելի կորովի գտնուած են:

Այսպիսի ժողովուրդ մի բնականապէս, կըսէ Մատենագիր մի, բարեկարգ վիճակի մէջ կը լինի, վասն զի երկրատէրերը՝ վարձկանէն, և վարձկանը աշխատաւորէն մեծ լինելով, իրենց տարրեր կարողերը շատ դարեր մի և նոյն ընտանիքի մէջ եղածի պէս ձեւերով կը մնան:

“Եւրկրիս անսպառ ծոցէն կենէ խիստ թանկագին իրեր: Տձև, անարգ և թանձր զանդուած մի՝ շատ տեսակ ձեւեր կառնու, և մեր իրմէ պահանջած ամեն բարիքները հետզհետէ կը մատակարարէ մեզի: Ազոտ տիղմ մի, հազար տեսակ դեղեցիկ և հաճոյատեսիլ պարկաներու կը փոխադրուի. տարուան մի մէջ կը լինի՝ ոստ, կոկոն, տերև, ծաղիկ, պտուղ և սերմն՝ իւր առատութիւնները՝ ի շնորհս և ի նպաստ մարդկան նորոգելու համար: Բան մի երկիրս չի սպառեր, իրեն խորերը որչափ պատուէ և որչափ խառնէ, այնչափ առատ և բեղմնաւոր է: Բայնչափ դարերէ ի վեր՝ որոց մէջ ամեն բան իրմէ բղխած էր, տակաւին մաշուած չէ, բնաւ ծերութիւն մի չգար, իւր խորերը դեռ մի և նոյն գանձերով լի են: Հազարաւոր սերունդներ իրենց օրերը իւր ծոցին մէջ անցուցին, ամեն բան ծերացաւ, հինցաւ, բայց ի իրմէ, ամեն տարի Գարնան ժամանակ կը կենդանանայ: Անկիւյ մարդկան բան մի չըլտնար, ամեն բան կըրայ, բայց մարդիկ իրենց անմտութեամբը՝ զայն անմշակ և երեսի վերայ թողով՝ ձեռքերնէն ամեն բան կը փայցընեն. իրենց ծուլութեան և անկարգութիւններուն պատճառաւ փուշերը և տատակները կաճին՝ փոխանակ այդ իններու և հունձքերու” (1):

Եւրկիրը միշտ պատրաստ է իւր բարիքները տարածելու անոնց վերայ՝ որոնք զինքը մշակելով՝ կը հոգան ու կը դարմանեն. իւր ծոցը բեղմնաւոր և անսպառ է. ժողովուրդ մի որչափ բազմաթիւ կուզէ թող լինի միայն թէ աշխատասէր լինի, միշտ առատութիւն կը վայելէ:

Մայիս 12-ը 1891-ի:

ՀԱՄԵԹՕՏ ԲԵՂԱԲԵՂԱՐՈՒԹԻՒՆ

(ՏԵՂԱՆ, ԲԵՂԱՆ, 12-ԵՐԵՂ 91):

Բ.

Ուրիշին ջգացման դէմ եւ ջայն անհանգիստ բնոց գործեր.

4. — Մի ընէր այնպիսի բան մի՝ որ կարելի

(1) Ֆենելոն:

տուժոյ այս իրենց յանձնած սրբազան աւանդը ,
բնութեան և հայրենեաց :

Ինչ այսպէս երեւի , թէ տղու մը ծնանէն
ափով չապէս ետքը Աստուածային ձայն մը կը լսեմ
որ կ'ըսէ ծնող մօրը . “ Ահա , կին դու , այս իմ
բանական ստեղծուածս քեզի կը հաւատամ , տկար ,
անփորձ , զուրկ ամէն իմացականութենէ , քու խը-
նամոցդ կը յանձնեմ ասոր մարմնական աճումը ու
պահպանութիւնը . խնամով դաստիարակէ՛ այս , 'ի
բարին առաջնորդէ՛ ասոր հոգին , գրոշմէ՛ ասոր
փափուկ սրտին մէջ թէ՛ բանիւ և թէ՛ քու օրինակ-
ներովդ բարոյականութեան ուղիղ արժանաւորու-
թիւնները , պաշտօն առ իս , հնազանդութիւն օրի-
նաց , և սէր առ ընկերն , ըրէ՛ ասիկայ մարդ կա-
տարեալ , աստուածապաշտ , հայրենասէր , ու մար-
դասէր : Թէ որ քու անհոգութեամբդ ասիկայ
բնական կամ քաղաքական օրինաց դասապարտու-
թեան տակ ինչայ , թէ և ասոր հատուցումը պիտի
ըլլայ ըստ արդարութեան յաւիտեանական օրինաց ,
բայց ես քեզիմ ասոր բնական ու բարոյական կո-
րուստը պիտի պահանջեմ ” :

Այս ու կնոջ մէջ թէ որ միաբանական սէր
կայ , հոն է ճշմարիտ ու կատարեալ երջանկու-
թիւն , բայց ասիկայ ուղիղ դաստիարակութենէ
կախեալ է : Բարեկարգ մայրերը անզգար ենթա-
կայ չեն ըլլար առ անին զբաղմանց , հապա բաւա-
կան ազատ ժամանակ կուենան : Ո՛վ չզգար ապա-
քէն թէ ինչ գեղեցիկ տեսարան և ընտանեկան
օգտակարագոյն դործ պիտի ըլլար , եթէ մարք ի-
րենց պարապոյ ժամանակին մէկ մասը զոհէին ե-
կեղեցական , բարոյական , տնտեսական , և զրոյց
պատմութեան ընթերցմանը և ասոնք իրենց զաւր-
ներուն ալ սորվեցնէին : Զէ՛ պարտ կանանց զի-
րենք վատ խօսակցութեանց նուիրել : Պղտարաբոս
կը պատմէ թէ Արգոսէն Վէլիսէլա անուն հա-
րուստ ու փառաւոր ցեղէ իջած կինը , տկարու-
թեան ու սեւամաղձութեան անբուժելի ախտին են-
թակայ ըլլալով , Ապոլոնի պատգամախօսին հարցոյց
իրեն առողջանալուն համար , ան ալ պատասխանեց
թէ պէտք է իր անձը Մուսայից պաշտամանը նուի-
րէ . կինն ալ այնպէս ըրաւ , կանոնաւոր ուսման ու
կրթութեան տալով զինքը , և այսպէս իր մարմնա-
կան զօրութիւնը ստացաւ ու երեւելի եղաւ կրթու-
թեան ու առաքինութեան մէջ : Այս պատգամախօսը
ուղիղ բանը ու փորձառութիւնն է , որ կը ցույցը-
նէ թէ հոգեւոյ ծայրագոյն անզորութիւնը՝ սեւա-
մաղձութիւն , մարմնոյ ջղերուն տկարութիւն և
բարուց մնաս կը բերէ : Աստուած , բնութիւն , և

ուղիղ քաղաքականութիւնն ալ ամենայնիւ կը ճշ-
մարտեն թէ պէտք է որ արք և կանայք սկիզբէն
դաստիարակութիւն ընդունին , և իրենց պարապոյ
ժամանակին՝ յարմար կրթութիւն ստանան : Ասոր
համար ամէն բարեկարգ կառավարութեան մէջ ա-
ռաջին և ամենէն մեծ պարտք սեպուած է թէ՛ հա-
տարակաց և թէ՛ մասնաւորի օգտին համար , հասա-
րակաց վարժարաններու մէջ խոհեմ դրութեամբ ,
արանց և կանանց դաստիարակութեանը աղէկ հոգ
տարուիլ , դպրոցներ ալ հաստատուիլ , որոնց մէջ
պղտիկ տղաք բարի սկզբունք ընդունելով , յետոյ
կատարեալագործին բարձրագոյն ուսմանց կրթու-
թեամբ :

Եւն . Թարգման-Լիւն
Վ . Սալախ Երր-Լիւն :

ԱԶԳԱՍԻՐՈՒԹԵԱՆ ԿԵՆԴԱՆԻ ՕՐԻՆԱԿՆԵՐ

Այն անձերը՝ որոնք իրենց բանը գործը մէկ-
դի թողլով՝ ընդհանրութեան օգտին համար ,
ամեն բան ընելու յանձնառու եղած են . որոնք
իրենց խօսքով քարոզածը՝ գործքով կատարելու
պատրաստ կը գտնուին միշտ , և մեծամեծ արգելնե-
րու դիմադրելով կը գործադրեն իսկ , Ազգային
բարիք մի գործելու համար . ամեն բան չաք կառ-
նուն՝ իրենց Իրաւունքը ձեռք անցընելու և զայն
պաշտպանելու համար . ամեն բանի կը յաղթեն ա-
րիւթեամբ և վերջապէս իրենց ջր-Լիւն իրենց
Իրաւունքը ձեռք բերելու կարժանանան . Սիյնէի
ըսածին պէս թէ “ Իրաւունքը շօրութեամբ միայն
ձեռք կանցնի ” : Ահա այսպէս ճշմարիտ Ազգա-
սիրութեան օրինակ եղողներն ալ՝ իրենց Սիւ-
թեան և անհատներու մէկտեղելով՝ զօրութեամբ
ձեռք կանցունեն՝ իրենց Հոգին ու Կենդանութիւ-
նը Թող օրինակ լինին Պօլսեցի արքի-
շայրենասէրները Կեցցեն ճշմարիտ Ազգա-
սէրները :

ԱԶԳԱՏԵՑՈՒԹԵԱՆ ԿԵՆԴԱՆԻ ՕՐԻՆԱԿ ՄԻ

Մարդս ընկերական ստեղծուած է և ընկերու-
թեամբ ապրելու պէտք ունի : Մարդս՝ քանի որ
ճար է , քանի որ Բնութեան օրինաց հնազանդե-
լու չափ բնական զգացում և բանաւորութիւն ու-
նի , անիկայ անհրաժեշտ պարտաւորութիւն կը սե-
պէ իւր ընկերը եղբայրական սիրով սիրելը :

քին կողմը, ճշմարիտ ազդասէր, Սահմանադրասէր անձի մը յանկարծ բանտարկուիլը լսելով, այնպիսի անձի մը, կըսենք, որուն գլուխը եկած գըժ-բաղդութիւնը՝ դույզ վերջին աստիճան իւր Ազգը սիրելուն, անոր օգտին աշխատելուն, և անոր Յառաջագիմութեան համար արիւն քրտինք թափելուն համար լինի... Ինչ և է այս դէպքը մեր սիրարդի խոր խոցեց, չենք զիտեր ուրիշներունը: —

ՀԱՅ ԳՐԱՒԱՐԱԿԱՆ ԱՍՊԱՐԵԶ

Հայ Գրաւորական ասպարէզին մէջ երեւան ելան երեք պարբերական Հանդէսներ ևս, փոխանակ Սահմանադրական Միութիւն և Յաւերժահարս Օմիւռնացի հանդէսներուն, որոնք դժբաղդաբար բաժանորդի պակասութեան ախտին բռնուելով՝ դադարեցան իրենց ընթացքը շարունակելէ:

Փոխանակ անոնց՝ ի բերիւթիւն սրտի երեւան կեննեն երեք նոր Հանդէսներ, որոց յարատեւ ընթացք և երկար կեանք կը բարեմաղթենք...:

Ասոնցմէ մին է ԿԻԹԱՌԻ տնուն, որուն խմբագրուհին է Հայկազն Օրիորդ մի Ելպիս, Կ. Տողրամաճեան անուն, որ իւր Հանդիսին միջոցաւ Հրաւեր պիտի կարդայ Հայկազն Օրիորդներուն Խնամարարութեան, Բարեկրթութեան, և Ազգասիրութեան ասպարէզը մտնելու:

Երկրորդն է՝ ՕՆՓԻԻՌ ՀԱՅՐԵՆԵԱՆՑ, որուն անունէն յայտնի է թէ Ազգասէր Հայրենաւէր և հետեաբար Բանասիրական օգտակար թերթ մի պիտի լինի:

Այս երկուքը Կ. Պօլսոյ մէջ կը հրատարակուին:

Գանք երրորդին որ է ԴԻՍԵԿ և կը հրատարակուի Օմիւռնիոյ մէջ, խմբագրութեամբ Սեփարդոյ Պարոն Լ. Կարապետ Տէտէեան Ուսումնական և ազգասէր երիտասարդին, որ կը խոտանայ իւր ընտանեկան և բանասիրական յօգուածներով կըթել իւր ընթերցողները և այլ և այլ պակասութիւններ երեւան հանել Գիմակը երեսը գըրած՝ իւր Ափեղցփեղական մասովը: Այսպիսի հանգէս մի իւր տեսակին մէջ նոր է Հայ Ազգին մէջ, և կը յուսանք որ լաւ ընդունելութիւն գտնէ Հատարակութենէ: —

Այս եւ այլ խորհրդածութիւններ.

— Սեր-Հէի հը ալտէյ-թէ-նը. Յերանի զայ բարեկամ մի այնպէս ախորժեղի, ինչպէս սիրուհի

մը որ սէր ունի մեր վրայ. բաց ասկէ, կնկան վըրայ արթուն դուարթութիւն մի կայ որ մարդուս տրտմութիւնը կը հալածէ: Իւր դեղեցիկութիւնը կը ցրուէ մեր սեւամաղձութիւնը (սեւ մամուռքը). երեսին վրայ նկարուած է քաղցրութիւն և վստահութիւն, որ ուրախութիւն աւելի չստատահար անոր զննարթութեամբը. որ կնճռեալ ճակատը չըշակուիլ անոր ժպիտովը. որ բարկութիւն դէմ կը կենայ անոր արտասուացը:

Պէրնարէն Կը Սէն Բէր.

— Սիրահարի մը հոգին որ կողմ երթայ՝ իւր սիրածին յիշատակը կը գտնէ: Գիշերը, ցորեկը, առանձնութեան հանգարտութիւնը և տուներուն տղաղակը, նաև ժամանակն՝ որ այնչափ յիշատակներ կանու կը տանի, վերջապէս բոլոր ասոնք չեն կրնար զնա հեռացնել անորմէ, կողմնացոյցի սլաքին նման, որուն երբ դպչին, որչափ որ շըժի, հանգարտելուն պէս՝ դարձեալ խիոյն կը գտնայ դէպ ի բեւոն, որ միշտ իրեն կը քաշէ զայն:

Նոյն

Կանայք անհատարարիմ լինին՝ ուր որ մարդիկ բռնաւոր են. խտուութիւնը՝ ամեն տեղ խորամանկ կութիւն յառաջ կը բերէ:

Նոյն

Կը տեսնեմ որ այս դատապարտեալ աշխարհի մէջ առաքելութենէ լաւ բան մի չկայ: Չանձրացած եմ մոլութենէ, որուն ամեն տեսակները ճաշակած եմ:

Ի. Կ. Պ. Պայրէն.

Այն անձը՝ որ իւր ապագային հոգ չտանիր, անմիտ է և անհոգ. հետեաբար այն Ազգը՝ որ իւր ապագայ բարօրութեանը հոգ չտանիր, անմիտ է և անհոգ:

ՀԱՐՑԱՌՈՒՆՔ.

Ժ. Ինչ է Լսութիւնը կամ Անձնասիրութիւնը և ինչ վախճան կունենայ Անձնասէրն: —

ԺԸ. Բրիստոսի մահուան ժամանակ ստուգիլ բոլորական խաւարումն տեղի ունեցած է: —

ՀԱՐԱԳԻՐ-ՏՆՕՐԷՆ
ԳՐ. Պ. ՊԱՐՏԻՉՊԱՆԵԱՆ

Զ Մ Ի Ռ Ն Ե
Ի ՏԱՐԱԿԱՆՏԵՏԵԱՆ